

працівників, використання робочого часу, наявність відповідного методологічного забезпечення, ступінь завантаження аудиторів в цілому та за окремими видами робіт, тощо);

— оцінка результатів та ефективності аудиторського контролю (сума виявлених незаконно витрачених коштів, стягнення матеріальних збитків, скорочення непотрібних асигнувань, зниження штрафних санкцій, стягнення боргу з винних осіб);

— становлення резервів зростання ефективності (вдосконалення професійної підготовки, методів та технічних засобів контролю, інформаційно-правове забезпечення, тощо).

ОПТИМІЗАЦІЯ КРЕДИТНИХ СТАВОК В ПРОЦЕСІ ДОВГОСТРОКОВОГО БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Кравченко А.С., к.е.н.,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України*

Сутністю кредитного ринку, як економічної категорії, є система економіко-правових взаємовідносин між кредиторами та позичальниками, яка ґрунтується на законах та принципах кредитування з урахуванням вимог НБУ та внутрішньобанківських положеннях з метою трансформації активних грошових коштів для отримання прибутку, що за пруденційної діяльності банків такі взаємовідносини між суб'єктами кредитного ринку позитивно впливають, на стимулювання економічного зростання.

Ціна кредиту — це вартість кредиту скоригована на співвідношення попиту — пропозиції з урахуванням коефіцієнта еластичності. У нашому дослідженні критерієм вартості кредиту є необхідна кредитна ставка, яка враховує всі суттєві фактори, що її формують, окрім співвідношення попиту і пропозиції. Щодо реальних кредитних ставок, на які впливає це співвідношення, можна внести уточнення що, кредитна ставка — це ціна або плата за кредит, яка враховує суттєві чинники та формується на кредитному ринку під впливом попиту та пропозиції.

Фактори кредитної ставки слід поділяти на опосередковані та

безпосередні. До опосередкованих чинників впливу віднесено: стан міжнародного фінансового ринку; фінансовий рейтинг країни, політично-правовий та економічно-соціальний стан країни; стан державного бюджету, динаміка ВВП; стан грошово-кредитного ринку; кон'юнктура кредитного ринку; рівень конкуренції; процентна політика банку; оподаткування; ставка рефінансування Національного банку України. Безпосередні чинники впливу визначені в моделі необхідної кредитної ставки: вартість кредитного ресурсу; постійні банківські витрати на кредит, змінні банківські витрати на кредит; термін кредиту; сума кредиту; питома вага власного банківського капіталу в його пасивах; прибуток банку; індекс стійкості валют; коефіцієнт повернення кредиту.

Зниження кредитних ставок слід насамперед пов'язувати із зниженням депозитних ставок, підвищенням стійкості валют, та рівня повернення кредитів. Зниження депозитних ставок і підвищення стійкості гривні можливе лише за умови значного зниження рівня інфляції. Ріст інфляції у поєднанні із дефіцитом грошової маси в банках призвів до значного зростання депозитних ставок, негативно відбився на стійкості валют, що ніяк не сприятиме зниженню кредитних ставок. Підвищення рівня повернення кредитів залежить від поліпшення банківського менеджменту, вдосконалення законодавства а покращення загальної економічної ситуації в Україні. Лише за наявності всіх зазначених передумов можливе суттєве зниження кредитних ставок.

Причиною високих кредитних ставок для сільського господарства є залежність фінансових результатів від природних умов, сезонність та нестабільність виробництва, недостатній рівень конкурентоспроможності більшості сільськогосподарських підприємств на аграрному ринку, недостатня ліквідність та низька вартість предметів застави аграрних підприємств, що стимулює «фінансові очікування» високої ризикованості кредитування сільськогосподарських проєктів. Шлях розвитку кредитування аграрних підприємств полягає в створенні умов необхідного захисту, достатнього рівня фінансової підтримки урядом (витрати на кредит враховують: кредитну ставку, яка включає частку сплачену аграрним підприємством та частку сплачену коштом Державного бюджету плюс комісійні), удосконалення законодавчої бази щодо розвитку та фінансування сільськогосподарських підприємств, підтримання

конкурентності на аграрному ринку.

Вплив на обсяги довгострокового кредитування аграрних підприємств спричиняють внутрішні та зовнішні фактори. До зовнішніх факторів належать: аграрна політика, нормативно-законодавча база, державна фінансова підтримка сільського господарства, фондовий ринок, ринок землі, гарантії та поручительства (державних, майнових поручителів тощо). До внутрішніх факторів належить кредитоспроможність підприємства, яка визначається: 1. Діловою репутацією. 2. Кредитною історією. 3. Фінансовим станом. 4. Якістю проектного плану. 5. Наявністю забезпечення.

Вирішенню проблеми довгострокового кредитування сприятимуть: стабілізація фінансово-економічної ситуації в країні, заснування іпотечних банківських установ у тому числі державних, що, в першу чергу, приносить суспільну користь; довгострокові кредитні джерела банків; адекватний аналіз кредитоспроможності аграрних підприємств (врахування фінансового стану, сезонності); створення якісної нормативно-правової бази; мережі бюро кредитних історій, системи реєстрації майна (прийняття земельного кадастру та створення державної реєстрації прав на нерухоме майно тощо), державні гарантії (як перерозподіл ризиків); збільшення безповоротної допомоги підприємствам аграрного сектору економіки країни, компенсаційне та пільгове кредитування за рахунок держави, ефективне регулювання кредитного ринку НБУ, розвиток страхування.

Факторний аналіз показав, що найсуттєвіший вплив на рівень кредитної ставки має рівень повернення кредиту. Другою за значенням є стійкість валюти та пов'язані з нею фактори (рівень цін, вартість кредитного ресурсу, компенсація знецінення власних активів банку). Нарешті, третє місце за впливом на рівень необхідної кредитної ставки належить іншим факторам (банківські витрати на кредит, строк кредиту, сума кредиту, прибуток банку).

Оптимізація банківських кредитних ставок ґрунтується на зіставленні фактичних рівнів кредитних ставок з необхідними із урахуванням галузевої приналежності підприємств-позичальників та видів кредитів, що дає змогу глибше аналізувати якість банківського кредитного портфелю, прогнозувати кредитні ставки певних секторів економіки, виявляти збиткове кредитування тощо.